

## به نام خدا

## اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه اختصاص ده درصد (۱۰٪) از عوارض سالیانه نوسازی به منظور جمع‌آوری؛ حمل‌ونقل، بازیافت و دفع زباله‌های شهری و پسماندهای صنعتی با رعایت ضوابط فنی زیست‌محیطی و بهداشتی»

## مقدمه

رشد روزافزون جمعیت، پیشرفت علوم و تکنولوژی، توسعه صنعت، گسترش شهرنشینی و افزایش رفاه، زمینه‌های مصرف بیشتر و رشد فزاینده پسماندها را به دنبال داشته است. به طوری که سالیانه مقادیر انبوهی از ضایعات در محیط زیست تخلیه می‌شود. دفع ضایعات حاصل از مصرف، یکی از عوامل اصلی آلودگی آب، خاک و هوا محسوب می‌شود که در حال حاضر بخش‌های بسیاری از نظام اکولوژیک و حیات بسیاری از جانداران به خصوص انسان را با تهدید جدی مواجه کرده است.

براساس آمار به دست آمده سرانه تولید پسماند در کشور ۰/۶۸ کیلوگرم و در سایر کشورهای جهان تا ۳ کیلوگرم است و هر روزه بیش از ۳۱ هزار تن پسماند شهری و ۱۰ هزار تن پسماند روستایی (۷۰ درصد پسماند آلی تر و ۳۰ درصد پسماند خشک) در کشور تولید می‌شود.

## بیان مسئله

مسائل فوق بیانگر این واقعیت است که تاکنون به امر بازیافت و مدیریت پسماند شهری و روستایی توجه کمتری شده و بیشتر دفن پسماند به صورت غیربهداشتی در زمین مورد توجه است که این مسئله به نوبه خود موجب انتشار آلاینده‌های منابع آب سطحی و زیرزمینی، شیوع بیماری‌های مشترک انسان و دام، بروز آتش‌سوزی احتمالی و انتشار آلاینده‌های هوا مانند گاز متان و دی‌اکسیدکربن می‌شود.

هزینه‌های سنگین عملیات جمع‌آوری، حمل‌ونقل، دفع، کمپوست و بازیافت، فراهم نمودن تأسیسات و تجهیزات لازم در ابتدای کار مانعی بزرگ بر اجرای ماده فوق و قانون مدیریت پسماندها و آیین‌نامه اجرایی آن در حال حاضر و سال‌های آتی خواهد بود. لذا با توجه به کمبودهای موجود، ضروری است به منظور فراهم نمودن بسترهای مناسب برای ایجاد زیرساخت‌های متناسب با اجرای قانون، آیین‌نامه و دستورالعمل‌های اجرایی مدیریت پسماندها و فعالیت‌های مرتبط با مدیریت پسماندها ردیفی مشخص از محل اعتبارات سالیانه بودجه کل کشور به این امر اختصاص یابد تا از هدر رفتن سرمایه‌های ملی و سایر بودجه‌های عملیات اجرایی جلوگیری به عمل آید.

براساس آمار سال ۱۳۷۸، ۱۷/۷۵ درصد هزینه‌های جاری و عمرانی استانداری‌ها در جمع‌آوری، حمل و دفع پسماند صرف شده است. در مالزی ۷۰ درصد، هند ۸۶ درصد و اندونزی ۹۰ درصد هزینه مدیریت پسماند شهری صرف جمع‌آوری می‌شود. در ایران نیز بخش زیادی از تعرفه‌های مدیریت پسماند، حدود ۴۰ تا ۶۰ درصد، صرف جمع‌آوری می‌شود که در صورت ایجاد زیرساخت‌های مناسب در این خصوص می‌توان تا

حد زیادی در هزینه‌ها و نیروی انسانی صرفه‌جویی نمود و شرایط مناسب‌تری جهت بازیافت و اجرای تفکیک از مبدأ در کشور ایجاد کرد. در حال حاضر این امر در کنار عدم وجود مشارکت مردمی، از عمده‌ترین موانع مدیریت پسماند در کشور است که نیازمند توجه خاص مسئولان در این خصوص است. در این بین روستاهای کشور با جمعیتی حدود ۲۲ میلیون نفر دارای تولید پسماندی حدود ۱۰ هزار تن در روز است؛ به عبارت دیگر یک‌سوم جمعیت کشور، حدود یک‌چهارم پسماند کل کشور را تولید کنند. در این بین جمع‌آوری و بازیافت زباله‌ها و پسماندهای روستایی کشور نیز به‌دلیل نقشی که روستاها در تهیه و عرضه اقلام کشاورزی مورد نیاز جمعیت کشور ایفا می‌کند، قابل توجه و حیاتی است.

آنچه مسلم است براساس ماده (۴) آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳/۱۲/۱۶ هیئت محترم وزیران، اجرای طرح جامع و تفصیلی جمع‌آوری پسماندها به‌صورت تفکیک از مبدأ در مراکز استان‌ها و شهرهای با جمعیت بیش از یک میلیون نفر تا پایان سال ۱۳۹۰ و در سایر شهرها تا پایان سال ۱۳۹۲، نیازمند فراهم آوردن شرایط مناسب حقوقی، مالی، تشکیلاتی و فنی است.

با عنایت به اینکه اعتبارات و امکانات موجود پاسخ‌گوی اجرای مستندات و انجام وظایف مندرج در قانون مدیریت پسماندها نخواهد بود، لذا در جهت اجرایی شدن مواد قوانین مدیریت پسماندها و برنامه چهارم توسعه، ضروری است از محل اعتبارات ملی جهت اجرای طرح تفکیک از مبدأ در سراسر کشور تا سال ۱۳۹۰ منابع مورد نیاز تأمین شود.

اهمیت این موضوع نیز سبب شده تا دولت در بند «ج» ماده (۶۱) قانون برنامه چهارم توسعه، موضوع مدیریت پسماندهای کشور را با همکاری بخش‌داری‌ها و دهیاری‌ها مطرح کند. اما عملی کردن و اجرای قوانین و مواد مربوط به این مسئله نیازمند پیش‌بینی و تأمین منابع مالی مورد نیاز خود است. به این منظور دولت لایحه «اختصاص ده درصد (۱۰٪) از عوارض سالیانه نوسازی به منظور جمع‌آوری، حمل و نقل، بازیافت و دفع زباله‌های شهری و پسماندهای صنعتی با رعایت ضوابط فنی زیست‌محیطی و بهداشتی» را تقدیم مجلس شورای اسلامی کرده است.

آنچه در این لایحه به‌عنوان منبع اعتباری پیشنهاد شده، کارایی لازم را نداشته و با توجه به رقم ۳۵۹۰ میلیارد ریال مورد نیاز در کل کشور و ۶۰۰ میلیارد ریال در سه استان شمالی کشور لایحه مذکور به هیچ وجه قادر نخواهد بود راه‌های دستیابی به اهداف قانون مدیریت پسماندها و برخی از مواد قانون برنامه چهارم توسعه کشور را میسر کند؛ ضمن اینکه منابع درآمدی پیش‌بینی شده در لایحه مورد نظر در شهرهای با جمعیت زیر ۵۰ هزار نفر قابل حصول نیست و با توجه به امکانات محدود شهرداری‌ها و کاسته شدن ظرفیت عمرانی آنها، میزان درآمد حاصله از این پیشنهاد نقش مؤثری در مدیریت دفع زباله شهری و روستایی و پسماند صنعتی نخواهد داشت.

## نتیجه

با توجه به مطالب فوق، رد لایحه پیشنهاد می‌شود.